

ПРОФІЛАКТИКА І ЛІКУВАННЯ

ГАСТРОЕНТЕРИТІВ У ЛОШАТ

Володимир ГОЛОВАХА, доктор ветеринарних наук, професор
 Інна ЖИЛА, кандидат ветеринарних наук
 Білоцерківський державний аграрний університет
 Валерій УШКАЛОВ, доктор ветеринарних наук
 Державний науково-контрольний інститут біотехнології і штамів мікроорганізмів
 Станіслав ЛУМ'ЯНИК, головний державний інспектор ветмедицини
 м. Олександрія Кіровоградської обл.

Значних збитків сільськогосподарській галузі завдають шлунково-кишкові захворювання із симптомами діареї. Ця патологія поширена серед сільськогосподарських тварин усіх видів, але у лошат вона протікає дещо специфічно. У коней шлунково-кишкові розлади перших двох тижнів життя є звичайним фізіологічним явищем, які зумовлені змінами біоценозу кишкового каналу та гормонального фону матері у період еструсу. Клінічно «фізіологічна діарея» проявляється без істотних змін загального статусу, лише проносами. Калові маси у тварин рідкої (але не водявої) консистенції. Без застосування лікарських засобів розлади органів травлення протягом декількох днів припиняються [1, 2].

Проте нерідко у цей період гастроентерит ускладнюється патогенною мікрофлорою (колібактеріоз, сальмонельоз тощо), що призводить до важкого перебігу та загибелі лошат [3]. Крім того, ускладнюють перебіг гастроентеральної патології лошат низька загальна резистентність й імунодефіцитний стан їх організму. Останнім часом практикуючі лікарі ветеринарної медицини все більше уваги почали приділяти застосуванню пробіотичних засобів при лікуванні гастроентеральної патології у собак, котів, телят. На жаль, менше уваги в цьому питанні приділяється коням.

МЕТА РОБОТИ полягала в порівнянні ефективності використання пробіотиків і традиційних методів лікування гастроентеритів у лошат.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Об'єктом дослідження були лошата від народження до одномісячного віку. Для лікування тварин застосовували біфідумбактерин (перорально по 15 доз на добу три дні поспіль) й імуномодулятор РБС (внутрішньом'язово в дозі 1 мл на 10 кг маси тіла 5 разів через день) — перша дослідна група. Хворим лошатам другої групи перорально задавали пробіотик

«Пробосорб» (розробка ІЕКВМ) у дозі 8 г упродовж 5 днів.

Для профілактики шлунково-кишкових розладів лошатам (третьа дослідна група) відразу після народження перорально призначали біфідумбактерин (по 5 доз три дні поспіль) та внутрішньом'язово ін'єктували РБС у дозі 1 мл на 20 кг маси тіла (тричі через день). Тваринам четвертої групи після народження внутрішньо вводили «Пробосорб» по 8 г упродовж трьох днів.

Лошат контрольної групи лікували традиційними методами: за допомогою антимікробних препаратів, регідратаційної терапії.

Потім проводили загальноклінічне дослідження лошат і визначали кількість еритроцитів, уміст гемоглобіну, загального білка та його фракцій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Захворювання в лошат проявлялося на 2–3-й день після початку «фізіологічної діареї» (7–10-й день життя). Першими ознаками хвороби були: загальне пригнічення, впирання головою в стіни або черево матері, опущення вуха і відсутність реакції на зовнішні подразники (в нормі кінч повертає вухо в бік подразника), температура тіла сягала 39,5–40°C. У лошат спостерігався профузний пронос. Калові маси жовто-сірого кольору, смердючі. Надалі тварини відмовлялися від молока, залежувалися. Волосся

ний покрив тьмяний, еластичність шкіри знижена. На задній поверхні стегон і гомілок відмічали облісіння, «залісини». При дослідженні крові виявили поліцитемію, плейохромію, у частини лошат — гіпоальбумінемію.

У господарстві лошат (контрольна група) лікували антимікробними засобами (тримеразин, неоміцин, левоміцетин) та за необхідності проводили регідратаційну терапію (розчини Рінгера–Локка з 5%-ю глюкозою внутрішньовенно). Термін лікування становив 5–7 днів. У деяких лошат захворювання протікало досить тяжко. Лошата не піднімалися на ноги, впиралися носом у землю, у них відмічали гіпотермію, ознаки зневоднення (западання очних яблук). У такому стані через 1–2 дні тварини гинули. Загибель лошат контрольної групи становила 30–40%.

Оскільки перебіг діареї спричиняє дисбактеріоз на фоні зниження імунної реактивності організму лошат, то для корекції такого стану нами було апробовано імуностимулятор РБС і пробіотик біфідумбактерин. Перший препарат підвищує імунний захист організму, а другий сприяє заселенню кишечника корисною мікрофлорою. Вже через два дні стан хворих лошат покращувався, у них з'являвся апетит, вони ставали більш жвавими. Повне одужання наставало на 3–4-й день, смертність у цій групі становила 10%.

Другій групі хворих лошат задавали внутрішньо пробосорб у перші години після підозри на ускладнення «фізіологічної діареї». Препарат являє собою поєднання пробіотика й адсорбенту. Відповідно його дія ґрунтується не лише на заселенні кишкового каналу корисною мікрофлорою, а й на нейтралізації та видаленні різноманітних токсичних речовин, які в надлишку утворюються в травному каналі при шлунково-кишкових розладах. Загальний стан тварин покращився через два дні після лікування, а повне одужання настало на 3–4-й день. Загибелі лошат у цій групі не було.

На нашу думку, обидва методи заслуговують на увагу при лікуванні лоша́т із симптомом діареї. Однак необхідно враховувати, що застосування біфідумбактерину і РБС обійдеться власнику коня дорожче порівняно з використанням лише пробосорбу.

Для запобігання діареї у лоша́т ми випробували ті ж схеми, що й при лікуванні лоша́т третьої групи: з першого дня життя внутрішньо задавали біфідумбактерин та внутрішньом'язово РБС, а тваринам четвертої – пробосорб внутрішньо. Одержані результати порівнювали із результатами обліку фізіологічного стану лоша́т, яким не вводили профілактичних засобів.

На 7–14-й день життя у лоша́т усіх трьох груп проявлялися розлади із симптомом діареї, але їх перебіг був різним. У тварин усіх груп у перший день захворювання загальний стан був задовільний, лоша́та рухливі, апетит збережений. Надалі (2–3-й день) тварини контрольної групи ставали кволими, менш рухливими, відмовлялися від молока матері, залежувалися. У частини тварин (50%) виникав профузний пронос. Лоша́та обох дослідних груп, на відміну від контрольної, залишалися жвавими, апетит у них не змінювався, діарея була незначна, калові маси рідкі, але не водяві. Через 3–5 днів у тварин дослідних груп явища діареї зникали самостійно без лікарського втручання.

При гематологічному дослідженні крові на початку досліду (при народженні) в лоша́т усіх груп показники гемопоезу не відрізнялися. В перші дні захворювання у тварин контрольної групи внаслідок втрати рідини організмом і згущення крові виявили поліцитемію, плейохромію, які зберігалися протягом усього періоду захворювання.

Через декілька тижнів після клінічного одужання гомеостаз лоша́т контрольної групи не відновився. У 43% тварин нами було виявлено олігоцитемію (4,5–6,0 Т/л) та олігохромемію (118–129 г/л), що вказує на розвиток мієлотоксичної анемії. В той же час у лоша́т дослідних груп морфологічні показники крові були в нормі.

Для біохімічного дослідження відбирали кров відразу після народження, в перший день прояву діареї і після клінічного одужання. При цьому виявили, що біохімічні показники крові новонароджених лоша́т усіх груп були практично однаковими: у половини тварин встановлено гіпопротеїнемію, незначну гіпоальбумінемію, що є показником зниженого неспецифічного захисту організму. В перший день прояву клінічних ознак захворювання біохімічний спектр крові у тварин різних груп мав певні зміни. Гіпопротеїнемія і гіпоальбумінемія у лоша́т контрольної групи зберігалася, в той час як у дослідних тварин у цей період життя білоксинтезувальна функція печінки була в нормі, на що вказують фізіологічні величини вмісту загального білка та його фракцій.

Таким чином, на момент захворювання імунна реактивність лоша́т обох дослідних груп була на значно вищому рівні порівняно з лоша́тами контрольної. Після перехворювання у деяких тварин контрольної групи відмічали гіперпротеїнемію (43%), в інших зберігалася гіпопротеїнемія. Низький рівень альбумінів був у всіх лоша́т контрольної групи. У 35% дослідних тварин спостерігали незначне змен-

шення вмісту загального білка, при цьому рівень альбумінів і гамма-глобулінів залишався в межах норми.

Через місяць після перехворювання відмічали, що лоша́та дослідних груп були більш розвинені (висота в холці, обхват грудей) і жвавіші порівняно з тваринами контрольної групи.

Отже, результати проведених досліджень свідчать, що схеми лікування гастроентеритів лоша́т у перший місяць життя, які включали пробіотики й імуностимулятори, більш ефективні порівняно з традиційними методами (антимікробні засоби та регідратаційна терапія).

Переважає більшість лоша́т народжується із зниженою неспецифічною резистентністю, що в подальшому може відбитися на перебігу «фізіологічної діареї» різними ускладненнями. Крім ураження шлунково-кишкового каналу, при діареї у лоша́т розвивається пошкодження функцій гепатобілярної системи. Введення лоша́там біфідумбактерину в поєднанні з РБС та пробосорбу запобігає розвитку дисбактеріозу і захищає шлунково-кишковий канал від токсичної дії патогенної мікрофлори. Крім того, дані схеми підвищують гомеостаз лоша́т та попереджують розлади функцій та ураження структури гепатоцитів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gray P. Diseases of the digestive system. – London, 1998. – P. 27–39.
2. Mair T. Hyperlipemia // Manual of equine gastroenterology. – London, 2002. – P.394–400.
3. Cable Ch. Foal heat diarrhea // The Horse. – 2000. – V. 17, №2. – P.122.

